

**BOSHLANG'ICH MAKTAB O'QUVCHILARIDA CHET TILIDAGI
O'QISHNI TUSHUNISHGA
O'YINLAR VA TADBIRLARNING TA'SIRI.**

Xamzayeva Mahliyo

*Uzbekistan State World Languages University in the Faculty of
English Philology Tel: +998998401733*

Annotatsiya: *Chet tillarini o'rganish hozirgi davrning eng muhim talablaridan biri bo'lib qolmoqda. Ta'lim sohasida ham boshlang'ich sinflarda chet tilini o'rgatishga bo'lgan e'tibor juda yuqori darajada. Men maktabda dars beraman tasviriy san'at fani mening asosiy yo'nalishim hisoblanadi. Jahon tillari universitetida Ikkinchi mutahassislik asosida kechki ta'limda o'qiyman. Dars tahlili bizning kasbimizda juda muhim ahamiyatga ega. Boshlang'ich sinflarda chet tillarini o'rganishga ko'nikmalar biroz qiyinchilik bilan kichadi. Chunki ular ko'proq o'yinqaroq va sho'x bo'lishadi. Ularga darsda ham o'yin ham dars o'tish juda muhim hisoblanadi. Dars jarayonida o'yinlarning ahamiyati boshlang'ich ta'lim o'quvchilarining chet tillarini o'rganishi uchun asosiy vositadir.*

Kalit so'zlar: *O'quvchilar, Interaktiv metodlar, so'z boyligi, qiziqarli, didaktik o'yinlar, tadbirlar, ravon nutq, zavqli, axborot texnologiyalari, raqamli vositalar, muloqot, guruhlar, videodarslar, hikoya, sarlavha, muvaffaqiyat, boshlovchi, rag'bat.*

Kirish: Chet tilini o'rganishda o'qishni tushunish - yozma matnlarni tushunish, sharhlash va ularga javob berish qobiliyatini o'z ichiga olgan muhim mahoratdir. Boshlang'ich maktab o'quvchilari uchun bu ko'nikma ayniqsa muhimdir, chunki u tilni keyingi o'rganish va akademik muvaffaqiyat uchun asos yaratadi. O'qishni tushunishning kognitiv nazariyalari matnni dekodlash va tushunishda fon bilimlari, lug'at va sintaktik tushunishning rolini ta'kidlaydi. Chet tilini o'qitishda lug'atning cheklanganligi va notanish grammatik tuzilmalar tufayli o'qishni tushunish qiyinroq bo'lishi mumkin. Biroq, samarali o'qitish strategiyalari talabalarga ushbu qiyinchiliklarni engishda sezilarli darajada yordam berishi mumkin.

O'qishni tushunishning kognitiv nazariyalari matnni dekodlash va tushunishda fon bilimlari, lug'at va sintaktik tushunishning rolini ta'kidlaydi.

Chet tilini o'rganishda o'qishni tushunish, ayniqsa, boshlang'ich maktab o'quvchilari uchun muhim ahamiyatga ega, chunki u keyingi til o'rganish va akademik muvaffaqiyat uchun asos yaratadi.

O'qishni tushunish chet tilini o'rganishdagi eng muhim ko'nikmalardan biri bo'lib, yozma matnlarni tushunish, sharhlash va javob berish qobiliyatini o'z ichiga oladi. Bu shunchaki o'qish harakati emas, balki matn ichida va undan tashqarida ma'no chiqarish, xulosalar chiqarish va fikrlarni bog'lashni ham o'z ichiga oladi. Boshlang'ich maktab o'quvchilari uchun o'qishni tushunish ayniqsa muhimdir, chunki u boshqa barcha til qobiliyatlari - tinglash, gapirish va yozish uchun asos bo'ladi. Talabalar chet tilini

o'rganishda muvaffaqiyatga erishganlarida, yozma matnlarni tushunish qobiliyati ularning umumiy akademik muvaffaqiyatlarini qo'llab-quvvatlaydi va kognitiv rivojlanishini oshiradi. Bundan tashqari, bu ularning lingvistik kompetentsiyasini va chet tilidan real hayotda foydalanishga ishonchini shakllantirishga yordam beradi. O'qishni tushunishning kognitiv nazariyalari matnni samarali tushunishga yordam beradigan bir qancha asosiy omillarni ta'kidlaydi. Ushbu omillardan biri o'quvchining oldingi bilimlari va tajribasiga ishora qiluvchi fon bilimlari bo'lib, ularga yangi ma'lumotlarni tushunishga yordam beradi. Chet tili kontekstida bu o'quvchining ma'lum madaniy manbalar, mavzular yoki lug'at bilan tanishishini o'z ichiga olishi mumkin. Lug'at bilimi yana bir hal qiluvchi omildir, chunki boy lug'at o'quvchilarga so'zlarni to'g'ri dekodlash va matn kontekstida ularning ma'nolarini izohlash imkonini beradi. Bundan tashqari, sintaktik tushuncha - jumla tuzilmalari va grammatikasini tushunish qobiliyati - murakkab jumalarni tushunish va matndagi fikrlar oqimini tushunishda muhim rol o'ynaydi. Biroq, chet tillarini o'rganish kontekstida o'qishni tushunish qiyinroq bo'lishi mumkin. Boshlang'ich maktab o'quvchilarining so'z boyligi ko'pincha cheklangan va hali ham notanish grammatik tuzilmalar bilan kurashmoqda, bu esa ularning matnni to'liq tushunish va unga kirishish qobiliyatiga to'sqinlik qilishi mumkin. Bundan tashqari, sintaksis, so'z tartibi va idiomatik iboralar kabi til farqlari tushunishni yanada murakkablashtirishi mumkin. Masalan, o'quvchilar o'z ona tilidan farq qiladigan uzun, murakkab jumalar yoki fe'l zamonlari va artikllarining nuanslari bilan kurashishlari mumkin. Ushbu qiyinchiliklarga qaramay, samarali o'qitish strategiyalari o'quvchilarni o'qishni tushunishdagi qiyinchiliklarni engishda sezilarli darajada qo'llab-quvvatlaydi. O'qituvchilar o'qish oldidan mashg'ulotlar, so'z boyligini oshirish mashqlari va interfaol o'qish strategiyalari kabi turli xil iskala usullaridan foydalanishlari mumkin. Bundan tashqari, ko'rgazmali qo'llanmalar, kontekstli maslahatlar va birgalikda o'qish faoliyati integratsiyalashuvi tushunishdagi bo'shliqlarni bartaraf etishga yordam beradi va o'quvchilarni xorijiy tilda ishonchli va malakali o'quvchilar bo'lishga yordam beradi. Xulosa qilib aytganda, chet tilini o'rganishda o'qishni tushunish ko'p qirrali mahorat bo'lib, o'quvchilardan yozma matnlarni dekodlash, tushunish va ular bilan shug'ullanishni talab qiladi. Ayniqsa, boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun o'ziga xos qiyinchiliklar mavjud bo'lsa-da, ularga to'siqlarni engib o'tish va tushunish ko'nikmalarini oshirishda yordam beradigan ko'plab strategiyalar va yondashuvlar mavjud.

So'zli boshqotirmalar, hikoyaga asoslangan rolly o'yinlar va stol o'yinlari kabi o'yinlar o'quvchilarga tilni kontekstda mashq qilish imkonini beradi, bu esa tushunish va ravonlikni yaxshilaydi. Misol uchun, so'zli boshqotirma o'yinida talabalar yangi lug'atga duch kelishlari va so'z shakllarini tanib olishni mashq qilishlari mumkin, bu ularning so'z boyligini o'zlashtirish va o'qishni tushunishni qo'llab-quvvatlaydi. Rolly o'yin faoliyatida o'quvchilar real hayot ssenariylarini ijro etadilar, tilni haqiqiy kontekstda qo'llaydilar, bu ularning nutqiy ko'nikmalarini mustahkamlaydi va tilning kundalik muloqotda qanday ishlashini tushunishini mustahkamlaydi. Xuddi shunday, stol o'yinlari ko'pincha o'quvchilardan ko'rsatmalarga rioya qilish, savollar berish va qarorlar qabul qilish uchun

tildan foydalanishni talab qiladi va shu bilan til tuzilmalarini qiziqarli va interaktiv tarzda mustahkamlaydi.

Xulosa:

Hozirgi kunda boshlang'ich sinf o'quvchilarning ta'lim olishlari va darslarning qiziqarli o'tilishi juda muhim. Har bir darsga o'quvchi qiziqarli bir mashg'ulot sifatida qarasa ko'zlangan maqsadga erishish oson bo'ladi. Rasm chizish, turli musiqali raqslar, tez bajariladigan shartlar, lug'atlarning yodlash musobaqasini o'tkazish orqali boshlang'ich sinfni chet tillarini o'rganishga bo'lgan qiziqishlari ortadi. Statistika ma'lumotlariga ko'ra boshlang'ich sinf yoshidagi bolalarning xotirasi, qabul qilishi kuchli bo'ladi. Shuni hisobga olgan holda chet tillarini o'qitish qancha qiziqarli o'tsa va yaxshi bilim berilsa, kelajakda chet tillarini qabul qilish oson bo'ladi. Tadbirlarni ham bolalar o'zini erkin tutishi, boshlovchilik qobiliyati, do'stona munosabatlar, hayajonni yengish, oratorlik qobiliyatini yuzaga chiqarish uchun hizmati katta. Har bir darsga ma'suliyat bilan, bolalarni yoshidan kelib chiqqan holda turli hil o'yinlar bilan qiziqarli dars o'tish faqatgina yosh avlod uchun darsga bo'lgan qiziqishni orttiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. N. N. Zubaydova How to teach vocabulary Nofilolog oliy o'quv yurtlarida chet tilini o'qitishda uchraydigan muammolar.
2. R. A. Utkurovich, R. G. Utkurovna. "Teaching English Language To Primary Level Pupils At School" Ijodkor O'qituvchi 3 (36), 103-105, 2024.
3. Sattarova, D. (2023). Komunikativ Diskursning Tadqiqot Ob'yekti. Молодые ученые, 1(22), 41-43
4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2013 yil 27 maydagi tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida'gi .
5. Jalolov J. Chet tili o'qitish metodikasi. 2012, b-6
6. Отабоева, М. Р. Chet tilini o'qitishda zamonaviy innovatsion vositalar.
8. Pedagogik etika qoidalari. 2024 yil